

ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗΣ

Ἡ πολιορκία τῶν πύργων τῆς Καστανίτσας. Δέκα ἡμερὸνυχτα πόλεμος. Βογγοὺν οἱ λόγγοι καὶ τρέμουν τὰ βουνά. Τὸ τραγοῦδι μὲ τὴ μαῦρη προφητεία. Τὰ σπαθιά κ' ἐπάνω τους! Σὰν ἐβρασίλευε τὸ φεγγάρι. Ἡ νύχτα τοῦ φόνου καὶ τῶν σπαραγμῶν κ.λ.π. κ.λ.π.

2 (Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

Ἐσρασκιέρης Χατὰν Τσεζάερλις θριάμβευε. Ἐχτισε μιὰ πανήγυρη πυραμίδα ἀπὸ ἀσβέστη καὶ κόλλησε σ' ὅλες τὶς πλευρὲς τῆς κεφάλια Ἀρβανιτῶν, ἀπειλοῦντας μὲ θάνατο ἐκεῖνον ποῦ θὰ τολμοῦσε νὰ χαλάσῃ αὐτὸ τὸ μακάβριον τρόπαιον.

Ἄλλα 120 κεφάλια διαφόρων Σκιπιταραίων ἀρχηγῶν ἔστειλε στὴν Πόλη καὶ σωριάστηκαν μπροστὰ στὴν Πύλη τῶν Ἀνακτόρων γιὰ νὰ σκορποῦν τὸ φόβο καὶ τὴ φρίκη σὲ Τούρκους καὶ ραγιαδες. Γιὰ τὸ κατόρθωμά του αὐτὸ ὁ Χασὰν, ποῦ τὸ χρωστοῦσε στὸ σπαθὶ τοῦ Κωνσταντῆ Κολοκοτρῶνη, πήρε τὸν τίτλο τοῦ Γαζῆ (νικητῆ).

Σὰν καθαρῶς ἦ ἡ χώρα ἀπὸ τοὺς Ἀρβανίτες, ὁ εσρασκιέρης κόλεσε τοὺς καπεταναίους τῶν κλεφτῶν γιὰ νὰ τοὺς δώσῃ πιστοποιητικὰ ὑποταγῆς. Ὁ Κωνσταντῆς Κολοκοτρῶνης δὲν πῆγε οὔτε κ' αὐτὴ τὴ φορὰ νὰ προσκυνήσῃ. Γεράτος δόξα γιὰ τὰ θυλλικά του κατορθώματα, μὲ τὴν καρδιά ξαλαφρωμένη ποῦ γλύτωσε τὸν τόπο του ἀπὸ τῆς Σκιπιταρικῆς συμφορᾶς, τράβηξε μαζί μὲ τὸν ἀγαπημένο του φίλο κ' ἀδερφοπότη τὸν Παναγιώταρο καὶ κάμπουσα παλληκάρια τὸν γιὰ τοὺς πύργους τῆς Καστανίτσας. Ὁ Χασὰν κασοῦφιασε, κούνησε τὸ κεφάλι του κ' ἀρχισε νὰ σχεδιάζῃ τὴν καταστροφή τοῦ γενναίου κλέφτη, ποῦ τὸν ἐξόρτωσε μὲ ἰσοεδόξες καὶ τιμές. Ὅταν οἱ Ἀρβανίτες, ζωσμένοι ἀπὸ τὸ πύρινον χαλάσι τῶν κλεφτῶν τοῦ καπετὰν Κωνσταντῆ, τοῦ φώναζαν πῶς θάχρονταν μιὰ μέρα καὶ ἡ δικὴ του σειρά, δὲν εἶχαν ἀδικο. Τὰ λόγια τοὺς ἐβγαίνουν ἀληθινὰ. Ὁ σύμμαχος τοῦ Τσεζάερλι, ὅσο κ' ἂν τοῦ ἔδωκε τὴ νίκη καὶ τὸν τίτλο τοῦ Γαζῆ, ἦταν ἐπικίνδυνος. Ἐπρεπε νὰ λείψῃ μὲ κάθε τρόπο, μὲ κάθε μέσο.

Ἐπειτα ἀπὸ τὸν ἐξολοθρευμὸ τῶν Σκιπιταραίων στὸ Μωριά, ὁ Χασὰν πῆγε καὶ σ' ἄλλα μέρη τῆς Ἑλλάδος καὶ τέλος στὴν Πόλη, ὅπου ἦταν ἀνάγκη νὰ ἐξομαλύνῃ κάποιες ὑποθέσεις του καὶ νὰ ξεκαθαρίσῃ τὴ θέσι του στὸ Ντιβάνι, ὅπου τὸν εἶχαν διαβάλει οἱ Μανιάτες. Δὲν ξέχασε τὴ συμπεριφορὰ τοῦ Κολοκοτρῶνη, καὶ τοῦ Παναγιώταρου. Ἐπειτα ἦταν καὶ κάποιον ἄλλο ζήτημα ποῦ δὲν τὸν ἄφηνε νὰ ἡσυχάσῃ: Τὸ πλῆθος τῶν κλεφτῶν τοῦ Μωριά καὶ ἡ μεγάλη τους πολεμικὴ ἀξία, ποῦ τόσο φανερώθηκε κατὰ τὴν καταστροφὴ τῶν Ἀρβανιτῶν. Αὐτοὶ οἱ φοβεροὶ χαινήδες μποροῦσε νὰ πληθύνουν ἀκόμα καὶ νὰ γίνουν πολὺ ἐπικίνδυνοι μὲ τὸν καιρὸ. Ἐφτανε ὁμως νὰ ξεκάνῃ τὸν Κολοκοτρῶνη καὶ τὸν Παναγιώταρο καὶ τότε ὅλοι οἱ ἄλλοι θὰ σκορποῦσαν. Ἐτσι μετὰ ἓνα χρόνον, ὁ Χασὰν ξαναῦρσε στὸ Μωριά μιὰ μεγάλη δύναμη καὶ μὲ τὸν ἀχώριστο σύντροφό του, τὸ σκοτεινὸ Φαναριώτη, τὸ Μαυρογένη, τὸν ἄλλο χρόνον (1780). Ὁ Κολοκοτρῶνης μαζί μὲ τοὺς νεώτερους ἀδερφούς του καὶ μὲ τὸν Παναγιώταρο ζοῦσαν ἀποτραβηγμένοι στους πύργους τῆς Καστανίτσας. Ἐκεῖ ἀρχηγοὶ καὶ παλληκάρια γυμνάζονταν, περμιόνοντας πάντα τὴν ἅγια ἡμέρα ποῦ θάδωχαν τοὺς Τούρκους ἀπὸ τὸ Μωριά γιὰ νὰ γλυτώσουν, καθὼς συνήθιζε νὰ λέῃ ὁ καπετὰν-Κωνσταντῆς. Τὸν Ἰούνιο τοῦ 1780 ὁ Γαζῆ Χασὰν ἔφτανε μὲ τὸ στόλο του καὶ 14 χιλιάδες στρατὸ στὸ Γύθειο, ἐνῶ ὁ Ἀλήμπεης, ὁ Μώρα-Βαλεσῆς διατάσσονταν νὰ τραβήξῃ ἀπὸ τὴν Ἠγρὰ γιὰ τοὺς πύργους τῆς Καστανίτσας. Ὅταν τὸ πληροφορήθῃ ὁ Παναγιώταρος, ζήτησε τὴ βοήθεια τῶν Μανιατῶν. Μὰ ἡ σατανικὴ ἐπέμβασις τοῦ διπρόσωπου Μαυρογένη ἐματαίωσε τὴ βοήθεια αὐτῆ. Οἱ Μανιάτες δὲν κινήθηκαν. Τὸ παρακάτω δημοτικὸ τραγοῦδι ζωγραφίζει μὲ χρώματα ζωντανὰ τὸ τρομερὸν προαίσθημα τοῦ καπετὰν-Κωνσταντῆ Κολοκοτρῶνη σὰν ἔμαθε τὴ σκληρὴ ἐγκατάλειψι ἀπ' ὅλους:

Πολὺ σκοτιδίας' ὁ οὐρανός, πάλαι νὰ βρέξῃ [θέλει.
Σκοτιδίας' ἢ Μαυρομηλιά καὶ τῆς Μηλιάς ὁ [κάμπος
Ἐσοῦσαν τὰ ρέματα, ἐσοῦσαν τὰ λαγγάδια.
Κ' ἐκόπηκε τὸ πέρασμα, κ' ἐκόπη τὸ γιοφύρι.
Ποῦ κεῖ περνάει ἡ κλεφτουριά, οἱ Κολοκο- [τρωνάιοι.
Μὲ τὰ μπαϊράκια τὰ χρυσά, τὶς ἀσημοπι- [στόλες...
Κινᾶν καὶ πᾶν στὴν ἐκκλησιά γιὰ νὰ λει- [τουρηθῶνε.
Φοροῦν τὰ πόσια τὰ χρυσά καὶ τὰ σπαθιά [ζωσμένα.
Σίντας ξελειουργήσανε καὶ βγῆκαν στὴν [κουβέντα.
Πετᾶχτηκεν ὁ Κωνσταντῆς καὶ λείει τοῦ Πα- [γαγιώτη.
—Τοῦτ' ἢ χαρὰ ποῦχουμ' ἐμεῖς θενά μᾶς [φρέρη λύπη.
Ἀπόψ' εἶδα στὸν ὕπνο μου, στὸ ὕπνο ποῦ [κοιμώουιν.
Κ' ἐκάηκε τὸ πόσι καὶ ἡ φούντα τοῦ σπα- [θιοῦ μου.
Τὸ πὸς' εἶνε ἡ γυναῖκα μου καὶ ἡ φούντα τὰ [παιδιά μου.
Τοῦτ' ἢ χαρὰ ποῦχουμ' ἐμεῖς σὲ λύπη θὰ μᾶς [φρέρη...

Ἡ πολιορκία ὁργανώθηκε συστηματικὰ. Ἐστήθησαν κανόνια καὶ βομβοβόλα καὶ ὁ πεζικὸς στρατὸς τῶν Τούρκων σταμάτησε μίαν ὥρα ἔξω ἀπὸ τοὺς πύργους τῆς Καστανίτσας. Ὁ Ἀλήμπεης ζήτησε ἀπὸ τὸν Κολοκοτρῶνη καὶ τὸν Παναγιώταρο νὰ τοῦ δώσουν ἓνα παιδί τους γιὰ ἀμάνάτι κ' ἔτσι νὰ λύσῃ τὴν πολιορκία. Μὰ οἱ βουνήσιοι γίγαντες ἀπάντησαν:

—Δὲν προσκυνάμε. Ἐμεῖς θέλομε πόλεμο κ' ὅποιος βγῆ νικημένος, ἄς προσκυνήσῃ.
Νὰ τι λείει σχετικὰ τὸ ἀθάνατο δημοτικὸ τραγοῦδι:

Τι ἔχουν τῆς Μάνης τὰ βουνά, δροῦεινε [βουρκομένα;
Κᾶν ὁ βοριάς τὰ βάρεσε, κᾶν ἡ νοτιά τὰ πήρε.
Μάειδ' ὁ βοριάς τὰ βάρεσε, μάειδ' ἡ νοτιά [τὰ πήρε.
Παλεύει ὁ καπετὰν πασοῦς μὲ τὸν Κολοκο- [τρῶνη.
Στεργιὰ πολεύει ὁ Ἀλήμπεης κ' ἡ ἀμάνάτι [τοῦ πελάου.
Στὴν Ἄρια πορριεῖ τ' ὄρδι διαβάζει τὸ φερ- [μάνι:
—Ποῦς εἶν' ὁ Παναγιώταρος, ποῦ λὲν [Κολοκοτρῶνη;
Νάρθουν νὰ προσκυνήσουνε, ραγιαδες νὰ [γενοῦνε.
—Δὲν προσκυνοῦμ' Ἀλήμπεη, ὁ νοῦς σου μὴν [τὸ βάνη.
Τᾶρματα δὲν τὰ δίνουμ, ραγιαδες νὰ γε- [νοῦμε,
Παρά θὰ γίνῃ πόλεμος μὲ τόπια, μὲ ντου- [φέκια.
Κι' ὁ Ἀλήμπεης σὰν τᾶκουσε πολὺ τοῦ κα- [κοράνη.
Δώδεκα ἡμέρες πολεμᾷ μὲ τόπια, μὲ ντου- [φέκια.
Τὴν Κυριακὴ τὸ δειλινὸ μεγάλα τόπια βάλαν.
Καρσί στὸ πύργον τᾶβαλαν, τὸν πύργον νὰ χα- [λάσουν.
Βλέπουν τὸν πύργον κ' ἔτρεμε κ' ἤθελε γιὰ νὰ [πέσῃ...

Σὰν ἀρνήθηκαν οἱ δύο σύντροφοι νὰ παραδοθῶν, ὁ Ἀλήμπεης πλησίασε τὰ κανόνια καὶ τὰ βομβοβόλα του κατὰ τοὺς πύργους. Μέρα καὶ νύχτα ἐπὶ δέκα ἡμέρες τὰ κανόνια αὐτὰ καὶ τὰ βομβοβόλα καὶ μαζί 20 χιλιάδες λιανοντούφεκα, ξεροῦσαν τὸν ὀλεθρὸ ἀπ' ἅνους τοὺς πύργους. Πύρινον χαλάζι τὰ λιανοντούφεκα, κεραυνοὶ τὰ τόπια καὶ μπόρα καὶ Κυρίου ὄρηγ' ἡ ὄρηγ' τῶν πολιορκητῶν. Ὡς τόσο οἱ πύργοι βαστοῦσαν γερά. Μέσα ἀπὸ

ΕΠΕΙΣΟΔΙΑ

ΚΑΙ ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΤΩΝ ΠΟΛΕΜΩΝ ΜΑΣ

Χριστουγεννιάτικος μεξές

Παραμονὴ Χριστουγέννων. Ὁ Ἔρμος τρεῖς μέρες τώρα ἔχει πλημμυρίσει καὶ τὸ φυλάκιο τοῦ Τιλτικιοῦ, ἀποκλεισμένο ἀπὸ παντοῦ ἀπὸ νερά καὶ λῶσπες ἀδιάβατες, δὲν ἔχει πάει ἀκόμη τρόφιμα. Εἶνε περασμένα μεσάνυχτα.

—Χριστοῦγεννα καὶ χωρὶς μεξέ γίνεται; μουρημοῦρίζουν οἱ φαντάροι, κατσοφιάζοντας.

—*A la guerre comme à la guerre* λέει κάποιος Ρουμελιώτης, ὑποτάσσοντας στὴν ἀθάνατη προφύρα τῶν βουνῶν τῆς πατρίδας του τὴ γλῶσσα τῶν Κορνηλιῶν, τῶν Ρουσσῶ, τῶν Ἀνατὸλ Φράνς κτλ. καὶ τραβᾷ μὲ ὕφος φιλοσοφικῆς ἐγκατεργήσεως πρὸς τὴ θέσι τοῦ σκοποῦ.

Πλήθος χρυσταλλιασμένες χαρφίτσες τὸ χιονόνερο κεντρίζει βασανιστικὰ τὰ μάγουλα τ' αὐτὰ καὶ τὰ χέρια καὶ ὅλα γύρω ἔχουν συγχιστῆ καὶ λυῶσει μέσα σ' ἓνα πιχτό, ἀδιαπέραστο σκοτάδι. Σαφνικὰ μπρὸς ἀπὸ τὸ συρματόπλεγμα ἀκούεται ἓνας ἀσυνείητος θόρυβος, ἓνα ποδοβολητό. Οἱ σκοποὶ ἀνιᾶζονται, σηκώνουν τὰ ὄπλα καὶ πυροβολοῦν. Ὑστερα ἡσυχία, καθὼς καὶ πρίν. Σὰν ξημέρωσε ἓνα καλοθρεμμένο μοσχάρι κοίτονταν μπρὸς ἀπὸ τὰ συρματοπλέγματα. Τὰ πρόσωπα ὅλα γελοκοποῦσαν τώρα. Μεξές καὶ μὲ τὸ παραπάνω. Ἦταν τὸ δῶρο ποῦ φρόντισε νὰ τοὺς στείλῃ ὁ μικρὸς Χριστοῦλης γιὰ νὰ τὸν γιορτάσουν ὅπως ταίριαζε.

—Αἴ! τι νὰ γίνῃ, βρε παιδιά, *à la guerre comme à la guerre* εἶπε πάλι ὁ Ρουμελιώτης, πέρνοντας ὕφος κομικῆς συγκαταβάσεως καὶ ἀποσκοτώνοντας τὴν ἐξημη Γαλλικὴ.

Τὶς πολεμιστρες τὰ παλληκάρια ἔστειλαν στὴ στιγμὴ τὸ θάνατο σ' ἐκεῖνον ποῦ θὰ τόλμαε νὰ ζυγώσῃ. Σὲ πολλὰ σημεῖα οἱ τοῖχοι τῶν πύργων ἀπὸ τὸ ἀκατάπαυτο κανονιδὶ ἄνοιξαν, μὰ οἱ ὑπερασπιστὲς τοὺς βαστοῦσαν. Ὁ τόπος γύρω ἔτρεμε ὅλος καὶ τ' ἀγρίμια τῶν δρυμῶν πήραν περίτρομο κ' οὐρλιάζοντας τὶς κορφές. Λίγο κορυγῆ ἀκόμα συλλογιζοταν ὁ καπετὰν Κωνσταντῆς καὶ ἀπὸ κάπου θὰ φτάσῃ βοήθεια. Μὰ βοήθεια δὲ φαίνονταν ἀπὸ πουθενά. Τᾶξε κανονισε μὲ τέτοια διπλωματία ὁ σκοτεινὸς Φαναριώτης ὁ Μαυρογένης, ὅστε καὶ οἱ ἡρωϊκοὶ Μανιάτες κ' αὐτοὶ ἀκόμα νὰ ἀφήσουν τοὺς δύο γίγαντες μονάχους νὰ τοὺς δέχνη δέκα μέρες τώρα τὸ πύρινον χαλάσι τῶν Τούρκων.

Ἀπελισμένοι τότε ὁ Κωνσταντῆς κ' ὁ σύντροφός του πήραν τὴ μεγάλη ἀπόφασι: Τὴ νύχτα (19 Ἰουλίου 1780), σὰν θὰ βασίλευε τὸ φεγγάρι, τὰ παλληκάρια, ἔχοντας στὴ μέση τὰ παιδιὰ καὶ τὶς γυναῖκες, θὰ πηδοῦσαν μὲ τὰ γιαταγάνια στὸ χέρι, ἔξω ἀπὸ τοὺς πύργους, θὰ χίνονταν ἀπάνου στους Τούρκους, θάσπαζαν τὴ ζώνη καὶ θάφηναν πρὸς τὰ βουνά. Ἐτσι κ' ἔγινε. Λιοντάρια ποῦ τινάχτηκαν φοβερά μέσα ἀπὸ τὸ δρυμὸ τους, τὰ παλληκάρια μὲ τὰ γυναικόπαιδα στὴ μέση χύθηκαν μὲ τὰ γιαταγάνια στὸ χέρι. Οἱ Τούρκοι τὴν ὥρα ἐκείνη κοιμοῦνταν βαρεῖα καὶ πρίν καλοξυπνήσουν, τὰ γιαταγάνια θέριζαν, θέριζαν κεφάλια κ' ἄνοιγαν δρόμο. Στάθηκε ἓνα πάλημα φοβερὸ, ἓνας πεσοκομὸς ἀγριος...

Οἱ περὶ πολλοὶ γλύτωσαν, μὰ ἔμειναν κ' ἀρκετοὶ στὰ χέρια τῶν Τούρκων. Καὶ πρῶτος πρῶτος ὁ Παναγιώταρος, ποῦ ἀπόμεινε περὶ πίσω γιὰ νὰσφαλίσῃ τὸ πέρασμα τῶν πρώτων. Ἐμεινε στὰ χέρια τῶν αἰμοβόρων Μπαρδουλιωτῶν. Σὰ γελάει τὸν ξάπλωσαν τὸ γίγαντα νεκρὸ κ' ὑστερα μὲ μαχαίρι καὶ μπαλινάδες χόρπισαν σὲ κομμάτια τὸ κορμὶ του σὰ νᾶτανε σφαχτό. Ἀκόμη ἀπόμειναν στὰ χέρια τῶν «μαγαρισμένων» μερικὲς γυναῖκες καὶ παιδιὰ ποῦ δὲ μπόρεσαν ν' ἀκολουθήσουν. Ὁ πατέρας τοῦ Παναγιώταρου, ὁ γερω-Βενεεσανάκης, γιὰ τὸν μπόρῶντας κ' αὐτὸς νᾶκολουθήσῃ, γιατί τὸν εἶχαν σκεπασμένο τὰ γερατεῖα, ἔμειν στὸν πύργον καὶ κράταε μονάχος τὸν πόλεμο.

(Ἀκολουθεῖ)